

Sveriges Ornitologiska Förening

Verksamhetsberättelse 2012

- **Östersjön – Skräntärna och dykänder uppmärksammade**
- **Jordbruk – räddningsinitiativ för Ortolansparv**
- **Skogen – nytt nätverk, fokus på revision av FSC-standard**
- **Rädda Sånglärkan – nytt projekt med deltidsprojektledare**
- **Vinterfåglar Inpå Knuten – högt deltagande och mediatryck**
- **Falsterbo Bird Show – cirka 5 000 deltagare**
- **Fågelvännen – upplagan nu över 10 000**
- **Taxonomiska – förändringar i Holarktislistan**
- **Fåglarna i Sverige – unika uppgifter om våra fåglar i ny bok**
- **Nytt medlemsrekord – 16 259 medlemmar**

Översikt

SOF:s 68:e verksamhetsår innebar en fortsatt utveckling av föreningens utåtriktade verksamhet och medlemstalet nådde än en gång rekordnivåer.

SOF:s årsmöte hölls på Flygstaden i Söderhamn den 20-22 april, med Gävleborgs Läns OF som medarrangör. Ola Elleström lämnade styrelsen och ersattes av Niclas Jonzén. Tyvärr tvingades Niclas lämna sitt uppdrag under mandatperioden på grund av sjukdom. Erik Elmerkind och Lennart Bertheden valdes till nya revisorer. Förslag på namnbyte diskuterades flitigt och förslaget återremitterades till styrelsen. Jaktfrågorna var en annan punkt som behandlades ingående liksom skog och SOF:s medverkan i FSC. Vid årsmötet utdelades SOF:s förtjänstplakett till Mats Axbrink för ett osedvanligt brett fågelengagemang. SOF:s forskningspris tilldelades Jan Sondell för mångåriga studier och engagemang i Kvismare fågelstation.

Inom jordbruksområdet startades ett nytt projekt, Rädda Sånglärkan. Tobias Nilsson anställdes som projektledare på halvtid för att driva projektet. En insamlingskampanj genom försäljning av lärkrutor gav stort genomslag medan arbetet att få kontakt med lantbrukare som vill anlägga lärkrutor kräver fortsatt arbete. En annan art som uppmärksammats i jordbrukslandskapet är ortolansparven. Ett antal lantbrukare har fått stöd för att bevara lämplig miljö för ortolansparvarna och flera studier har initierats.

På skogsområdet har i projektet SAMSKOG ett antal mindre skogsbruk inventerats och rådgivning inletts. Inom FSC har en ny process för revision av standarden startats upp. SOF medverkar med sex man i detta arbete. Ett e-postbaserat nätverk för skogsintresserade har startats och där medverkar representanter från ett antal regionalföreningar.

Arbetet med Östersjöns fågelliv har expanderat under året. Främst är det studier av våra skräntärnor som har inletts, något som sker i samarbete med forskare vid Lunds Universitet. Tillsammans med Jägareförbundet anordnades ett seminarium om dykändernas situation i Östersjön. Flera forskare från såväl Sverige som Finland och Danmark presenterade olika forskningsresultat som visade på en allvarlig situation och ett antal möjliga orsaker till detta.

Verksamhetsberättelse 2012

Under året startades genom BirdLife Internationals försorg ett nytt stort internationellt flyttfågelprojekt kring våra Afrikaflyttande fåglar. Projektet har startats för att initiera och samordna fågelskyddsinsatser längs hela flyttvägen från häckningsplatser i Europa och Asien till övervintringsplatserna i Afrika. SOF har bidragit till finansieringen av projektkoordinator.

Det stora verket *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst* publicerades under våren. Det är resultatet av ett mångårigt arbete med att beräkna alla våra häckande fågelarters numerärer och utveckling.

Det viktigaste enskilda evenemanget i SOF:s utåtriktade verksamhet är ”Vinterfåglar Inpå Knuten”, räkningen vid våra fågelbord som genomfördes för 7:e gången. Gensvaret var stort, med rapporter från cirka 18 000 fågelbord och uppmärksamheten i media var stor.

Den 31 augusti till 2 september genomfördes Falsterbo Bird Show för tredje gången. Det blev fler än 5 000 personer som besökte de olika aktiviteterna och till fredagens ungdomsdag kom över 300 deltagare. Under mässan utdelade SOF tillsammans med kikarföretaget Focus Nordic utmärkelserna Årets Fågelskådare och Silvertärna. Årets Silvertärna blev Elisabet Carlsson, för ett engagerat och drivande arbete med att sprida fågelintresset främst bland Medelpads kvinnor. Till Årets Fågelskådare utnämndes Andreas Wernersson. Han är aktiv i SOF:s ungdomskommitté, med i rrk Halland, flitig atlasinventerare och har arbetat på Falsterbo fågelstation.

Forskning och fältstudier

I vanlig ordning fördelade SOF:s forskningskommitté medel från Danielssons fond och Elis Wides fond. Totalt fick 10 projekt dela på sammanlagt 102 tkr. Projekten inkluderade både ren grundforskning och mer tillämpade projekt med exempelvis bevarandeknytning. I Vår Fågelvärld nr 2 finns presenterat ett kortfattat innehåll av ett urval av studierna.

Till årets forskningspristagare utsågs Jan Sondell från Stockholm. Jan Sondell har under många år varit ledande i arbetet på Kvismare fågelstation. Förutom långsiktigt forskningsarbete (bland annat studier av olika arters ruggning) har han också varit drivande i praktiskt naturvårdsarbete. Jan har också initierat och verkat för att upprätthålla långa tidsserier med inventeringar av en rad fågelarter. Jan leder också SOF:s nyligen startade projekt om ortolansparv.

Under året riksinventerades rördrom och dvärgmås. Rördrommen har inventerats två gånger tidigare och dvärgmåsen en gång vilket kommer att ge möjlighet till intressanta jämförelser.

SOF:s raritetskommitté behandlade under året 143 rapporter varav 76 % godkändes för publicering eller bordlades för vidare utredning. Bland de godkända fanns fyra nya arter för landet, knölsvärta, gråhuvad sparv, mindre beckasinsnäppa och stensvala. Bland större arbeten med omgranskningar kan framför allt nämnas bleka tornseglare. Mars- och tidiga aprilfynd av mindre skrikörn begärdes in från lokala rapportkommittéer för omgranskning. Diverse ”djupdykningar” genomfördes under året, bland annat avseende nötväckor av rasen *caesia*, vilket renderade i att Sveriges enda fynd fick strykas. Under året påbörjades arbetet med en konferens för de nordiska raritetskommittéerna, som är planerad att äga rum i Falsterbo i augusti 2013.

För tionde året svarade den nationella rapportkommittén (NrK) för den årliga fågelrapporten i Fågelåret. För 2011 redovisas där läget i Sverige för 204 arter/raser samt tolv hybrider. Kommittén samarbetar med landets regionala rapportkommittéer (rrk) för att sammanställa rapporten. I rapporten följs trender i fågellivet liksom arter med stort naturvårdsintresse. I kommitténs ansvar ligger även ett allt större antal rariteter som Rk överlåtit till rrk att behandla. Sedan några år publicerar NrK och Rk en gemensam rapport. All data som ingår i rapporten är kvalitetssäkrade, tillgängliga och sökbara på Artportalen.

Verksamhetsberättelse 2012

Projekt Jaktfalk, SOF:s samarbetsprojekt med Jämtlands läns Ornitologiska Förening, fortsatte sin långa serie av heltäckande jaktfalkinventeringar i Jämtlands- och Härjedalsfjällen. Av de 54 revir som kontrollerades var det endast femton som var besatta och av dessa blev det bara åtta lyckade häckningar 2012. Totalt 19 ungar gav ett snitt på 2,4 ungar per lyckad häckning och 1,3 ungar per besatt revir. I samband med ringmärkning insamlades rötägg som sändes till miljögiftgruppen på Naturhistoriska riksmuseet. Ett extremt dåligt väder med långvariga snöfall och dålig ripförekomst baddade för detta bottenår för jaktfalken. Det fanns även tecken på att störningar kan ha förekommit vid vissa utsatta boplatser, något som kan ha inverkat negativt på häckningsresultatet. 18 personer deltog i årets inventeringsarbete. Alvins fond finansierade huvuddelen av kostnaderna, men projektet fick detta år även bidrag från Fylkesmannen i Nord-Trøndelag och Norsk Ornitologisk Forening eftersom det genomfördes en gränsöverskridande inventering som omfattar jaktfalkrevir som ligger nära riksgränsen på norsk och svensk sida.

Taxonomikommittén (Tk) har under 2012 fortlöpande granskat och utvärderat publicerade arbeten i relevanta vetenskapliga tidskrifter och i sedvanlig ordning distribuerat dessa artiklar inom Tk samt till utvalda personer inom den s.k. Referensgruppen. Arbetet med att bedöma och utvärdera taxonomisk status för taxa inom Holarktis intensifierades under året och resulterade i att Tk:s fjärde rapport kunde presenteras i Vår Fågelvärld i november 2012 i en artikel med titeln "Förändringar i listan över Holarktis fåglar Rapport nr 4 från SOF:s Taxonomikommitté".

Tk har under 2012 inlett remissarbetet med att bedöma och kommentera föreslagna svenska namn för alla världens fågelarter. Arbetet kommer att fortgå under 2013 och väntas utmynna i ett förslag med Tk:s bedömningar, förslag och kommentarer.

Den allt stridare strömmen av aktuella vetenskapliga arbeten i kombination med allt fler aktuella taxonomiska frågeställningar och bedömningar, har resulterat i en ökande arbetsbelastning för Tk:s medlemmar. Under året inleddes därför sondering om utökning av Tk:s bemanning och strax efter årsskiftet beslutade SOF:s styrelse utöka kommittén med Markus Lagerqvist och Björn Anderson.

Tk ingår i den Europeiska taxonomikommittén AERC-TAC och har under året fortsatt med arbetet att genom dialog och diskussioner med övriga medlemsländer försöka skapa taxonomiska rekommendationer för Europa. AERC-TAC har dock ej publicerat nya rekommendationer under året.

Ottenby fågelstation

Verksamhetens grundpelare – ringmärkning, inventeringar, uppdragsforskning och det utåtriktade arbetet mot besökande turister – dominerade arbetsuppgifterna under året. Totalt ringmärktes 20 609 fåglar, varav 18 858 fångades inom ramen för den standardiserade verksamheten i stationsträdgården. Hösten kommer, inte minst, att bli ihågkommen för invasionen av mesar och för en makalöst fågelrik vecka i slutet av september då hela 7 134 fåglar ringmärktes under åtta dagar (varav 3 330 den 23 september).

Revirkarteringar skedde i provrutan i Mellersta lunden för 41:a året i rad, och en strandängsinventering (heltäckande för Ottenbyområdet) genomfördes. Starinventering i Kristinelund samt Norra lunden genomfördes som brukligt, liksom så väl standardrutten i Grönhögen som de regelbundna räkningarna av rastande vadare i Sandviksområdet. Under året ansvarade fågelstationen också för uppföljningsarbeten inom ett projekt där grönfläckig padda återintroducerats i Ottenbyområdet. Uppdraget är en del i projektet LIFE-BaltCoast "Rehabilitation of the Baltic Coastal Lagoon Habitat Complex", och koordineras från Länsstyrelsen i Kalmar län.

Verksamhetsberättelse 2012

En veckolång ringmärkningskurs för 10 deltagare hölls i mitten av augusti, och i juli anordnade fågelstationen i samarbete med Linneuniversitetet en djurförsöksetisk utbildning för den egna personalen.

Bland de forskningsverksamheter som fågelstationen deltagit i under året förtjänar bl.a. att nämnas samarbetsprojektet "Flexibility and constraints in animal movement patterns" som styrs från universitetet i Oslo. Vidare bedrevs under hösten provtagning med avseende på övervakning och kartläggning av aviär influensa, och prover insamlades från andfåglar, måsar, tärnor och vadare i detta syfte. Provtagning gällande campylobacter bland fåglarna i trädgårdsfångsten skedde under hela året. Personalen arbetade också med utökad dokumentation av samtliga infångade gransångare, fotografering av änder med säkra åldrar, och deltog också i arbeten som t.ex. fångst av hussvalor för studium med ljusloggar.

Från fågelstationens utlandsverksamhet skall nämnas fortsatt deltagande i samarbetsprojektet mellan de svenska och kinesiska ringmärkningscentralerna. Projektet stöds av SIDA och syftar till att förbättra standarden på den kinesiska ringmärkningen för att på sikt öka den tillgängliga kunskapen för naturvården i landet. Personal från Ottenby fanns på plats vid utbildningsstationen i Beidaihe från slutet av mars till början av juni samt från mitten av september till början av november. Utöver handledning för grupper av besökande kinesiska ringmärkare skedde också datainsamling för ett kommande utbildningsmaterial.

Antalet guidningar låg högt över medel för de senare åren, och totalt guidades 2 390 personer under 2012. Utöver de traditionella guidningarna genomfördes 14 jubileumsguidningar, d.v.s. personliga heldagsguidningar, och i maj hölls en tredagarskurs rörande Ölands fågelliv. Fågelstationens nyhetsbrev, Nytt från udden, utkom med två nummer och riktade information om fågelstationen och SOF till över 700 prenumaranter (bestående av allmänhet, skolor, redaktioner och andra nyfikna). Exakt 100 fadderskap skickades ut under året, och under senhösten tillverkades en väggkalender för 2013 som trycktes och såldes i 200 exemplar.

Fågelskydd

Det under 2011 påbörjade projektet *Hotade fåglar i Östersjön* tog en mera fast form under året då fältstudier inleddes i Björns skärgård i norra Uppland. Projektet är flerårigt och avser att öka kunskapen och sprida information om de hot många av Östersjöns fåglar är utsatta för. Till en början avser studierna främst skräntärna men efterhand också andra kustfåglar. Senare finns också planer på studier av övervintrande dykänder. I de studier som avser kustfåglar ingår ett samarbete med forskare vid Lunds Universitet (Susanne Åkesson, Centre for Animal Movement Research, CAnMove). SOF:s regionalförening Upplands Ornitologiska Förening har en aktiv roll gällande planering och fältarbeten. I maj försågs två skräntärnor med s.k. GPS-loggar som kommer att vara ett av hjälpmedlen för att förbättra kunskapsläget om arten. Webkameror placerades i kolonin för att kunna studera aktiviteten och betydelsen av exempelvis predation. Tillsammans ger dessa tekniker högupplöst information om var tärnorna uppehåller sig och om deras aktiviteter under ett helt år. Redan nu har sändarna levererat mycket intressant information som visar att tärnorna under häckningssäsongen främst nyttjar ett fåtal områden vid födosök. Resultaten är viktiga och kan bland annat ligga till grund för krav på ökad hänsyn och skydd av dessa områden. Studierna av skräntärnorna har varit möjliga tack vare generösa bidrag från Lindbergs stiftelse och Alvins fond.

Verksamhetsberättelse 2012

I slutet av augusti stod SOF tillsammans med Svenska Jägareförbundet som värdar för ett uppmärksammat seminarium i Gryt (Östergötland) om ejdern och andra dykänders situation i Östersjön. Seminariet hade god representation av forskare från länder runt Östersjön och miljöminister Lena Ek inledningstalade. En tydlig slutsats var att de minskningar som drabbat några av arter under senare år har en komplex problembild. Förmodligen samverkar flera olika faktorer som dessutom varierar i tid och rum. Klimatförändringar, föroreningar, fiskets roll (sekundära effekter), predation av ökande havsörnstammar och tiaminbrist var några av frågorna som lyftes fram och diskuterades.

SOF ansvarade under året även för en heltäckande inventering av häckande storskarv i landet. Inventeringen ingick i EU-projektet CorMan som syftar till att ge ett bättre kunskapsunderlag när det gäller den omdebatterade storskarvens förekomst i Europa. Totalt beräknades den svenska stammen uppgå till 40 600 par, vilket innebär att den minskat med ca 7 procent sedan den senaste heltäckande inventeringen gjordes 2006.

SOF:s förslag om nya jakttider på fåglar, som lämnades till Landsbygdsdepartementet 2011, fick inget gehör när frågan behandlades av regeringen våren 2012. Tvärtom innebar regeringsbeslutet en utökad jakttid på några arter. När det gäller en begäran, som föreningen lämnade till samma departement 2011 om en större översyn av hur skyddsjakt på fåglar tillämpas, har den lämnats utan åtgärd.

Under året anordnades, tillsammans med Naturskyddsföreningen och WWF, en utbildningshelg för den ideella naturvårdens företrädare i länsstyrelsernas viltförvaltningsdelegationer. Bl.a. berördes då hur naturvården bör agera när det reses krav på skyddsjakt på bl.a. sångsvan, gäss, storskarv och trana.

En tjänsteman har varit fortsatt deltidanställd (20 %) för att hantera vindkraftfrågor. Huvuduppgiften är att föra ut budskapet i vindkraftpolicyn till berörda parter samt stötta regionala och lokala föreningar i vindkraftsärenden. Under året har SOF bl.a. lämnat in tre yttranden angående havsbaserade vindkraftparker på internationellt territorialvatten. E.ON uppvaktades också för sina planer på en vindkraftpark på Södra Midsjöbanken, vilket skulle kunna få drastiska negativa konsekvenser för den betydande del av Eurasiens alfågelpopulation som övervintrar där. Därutöver har synpunkter framförts på åtskilliga planerade etableringar och flera ärenden har överklagats, varav ett ända upp till Mark- och miljööverdomstolen. Information har inhämtats i syfte att uppdatera vindkraftpolicyn från 2009 samt att ta fram rekommendationer för inventeringar m.m. i samband med planerade etableringar. Mediala framträdanden har gjorts i både radio, TV och tidningar. Webbsidan har kontinuerligt uppdaterats med nyheter och där finns nu ett tämligen omfattande material med vindkraftsärenden och referenser.

Ett av SOF:s större projekt är "Fågelskådare och lantbrukare i samarbete". Syftet med projektet är att identifiera existerande och utveckla nya naturvårdande åtgärder med hög acceptans hos markägare som effektiviserar miljömålsarbetet. Under året startades över 30 nya samarbetsprojekt och uppföljningsarbetet fortsatte med 30 andra lantbrukare. Intresset att delta i projektet är mycket stort bland både ornitologer och lantbrukare. Över 350 lantbrukare har anmält intresse och medverkat i projektet sedan 2007. Publiceringen av nyhetsbrev fortsatte liksom spridningen av våra populära artfaktablad, där lantbrukare får råd och uppmuntras att vara med i projektet för att ta reda på vilka åtgärder som ger bäst verkan. Faktabladen finns nu även som gratis "Lärkvitter-app" till mobilen. Projektet genomförs i samverkan med Hushållningssällskapet och med stöd från både Jordbruksverket och Naturvårdsverket.

Verksamhetsberättelse 2012

I anslutning till Jordbruksprojektet startades 2012 även bevarandeprojektet Rädda Sånglärkan. Arbetet har syftat till att dels samla in pengar från allmänheten genom försäljning av lärkrutor, dels att värva lantbrukare som ska utföra åtgärderna. Försäljningen av lärkrutor gick mycket bra, medan det visade sig vara ganska svårt att få med sig många lantbrukare på en gång. Projektet, som beviljades stöd från WWF för både 2012 och 2013, har dock god potential att växa, särskilt om det finns ett regionalt engagemang. Lantbrukarnas egna organisationer har varit mycket positiva till projektet, och vi kan förvänta oss att samarbetet med dessa utvecklas, och att vi på så vis kan upprätta bättre kommunikation med potentiella deltagare. Nämnas bör också att projektet har visat sig ha fungera bra i media. Spridningen i radio, TV och tidningar har varit mycket stor.

Under året började även särskild uppmärksamhet ägnas åt ortolansparven genom ett nystartat projekt i samarbete med Kvismare fågelstation och flera lantbrukare i Närke och Uppland. Detta delprojekts syfte är att skapa förutsättningar för en vital population. Ett tiotal ornitologer och lantbrukare har varit engagerat. Drygt 60 revir identifierades under 2012 i Svealand. Fem lantbrukare lämnade mark osådd för ortolansparven i Närke och lika många i Uppland. En uppföljning av tio revir i Närke tydde på god häckningsframgång. Under hösten anordnades ett Ortolanseminarium på Sveriges lantbruksuniversitet för erfarenhetsutbyte mellan markägare, fågelskådare och handläggare från olika myndigheter.

Projektet SAMSKOG (*Samarbete för levande skogar*), som syftar till att via fåglar engagera mindre skogsägare, har intresserat överraskande många (mer än 140 skogsägare). Endast en bråkdel av de skogsägare som anmälde intresse kunde inrymmas i projektet. På sammanlagt 12 skogsägars marker utfördes fågelinventeringar som ligger till grund för vidare diskussion och rådgivning om skogsskötseln. Underlag för åtgärder, informationsmaterial om enskilda arter, rådgivning etc. påbörjades och förväntas slutföras under 2013.

SOF:s naturvårdsarbete i skog har ytterligare förstärkts under året. Ett nätverk med bas i regionföreningarna har startats och aktiviteten i nätet ökar. Det finns en viss intern kritik mot SOF:s deltagande i FSC som diskuterats ingående och varit ett viktigt inslag i nätverket. Skogsstyrelsens dialogprojekt, lämnade hänsyn på större hyggen, FSC:s standard, kalhyggesfritt skogsbruk är ytterligare exempel på frågor som behandlats där.

FSC-arbetet har präglats av revisionen av standarden. SOF har i samarbete med WWF identifierat ett antal områden viktiga att driva i revisionen. En av dessa hjärtefrågor är kalhyggesfria skogsbruksmetoder. Hela sex personer från föreningen fanns med i olika arbetsgrupper och drev där aktivt föreningens ställningstaganden. Användningen av plantor behandlade med kemiska bekämpningsmedel minskade åter under året samtidigt som användningen av alternativa plantskyddsmetoder ökade. Flera skogsbolag visar i sina dispensansökningar att tiden för en total avveckling närmar sig. Det av FSC-kansliet ledda nyttoprojektet har slutförts och redovisar hur FSC bidrar till en bättre naturvård. Ökad areal hyggesbränning, bättre generell hänsyn på hyggen, ökade avsättningar, skapad död ved, ökad lövträdsandel är nyttigheter som FSC-systemet bidrar till.

SOF:s engagemang i FSC togs åter upp på årsmötet med efterföljande diskussioner. Föreningen står fast vid att finnas kvar inom FSC-systemet.

I juni deltog två personer i ett skogsmöte tillsammans med WWF, Jordens vänner och Naturskyddsföreningen. Under november upprepades mötet. SOF deltog också i höstens FTF-möte (Forest Task Force) inom BirdLife Europa.

Under hösten sände styrelsen ett brev till Bergvik Skogar AB och kritiserade bolagets försäljning av mark ovan fjällskogsgränsen. SOF bjöds därmed in till en träff med Bergviks ledning för överläggningar i frågan.

Verksamhetsberättelse 2012

Fågelintresse

SOF:s Fågelintressekommitté arbetar med att få fler människor att intressera sig för fågelskådning. Trots sänkning av det statliga stödet från Svenskt Friluftsliv har omfattningen av aktiviteter varit ungefär som föregående år. Det viktigaste enskilda evenemanget är ”Vinterfåglar Inpå Knuten”, räkningen vid våra fågelbord som genomfördes för 6:e gången. Gensvaret var stort, räkningar genomfördes vid omkring 18 000 fågelbord och antalet personer som engagerat sig kan man väl räkna med är minst det dubbla. Vidare var genomslaget i media som vanligt mycket bra.

SOF fortsätter att utbilda volontärer som hjälper till att värva nya medlemmar och sprida fågelintresse vid olika aktiviteter. Detta år genomfördes en utbildning i Sundsvall med ett 10-tal deltagare. Den tidsmässigt längsta aktiviteten genomfördes vid Ottenby där volontärer dagligen visade fåglar för besökande turister under sammanlagt sex veckor av den hetaste turistsäsongen i juli augusti. SOF:s volontärer deltog också vid Tranans dag vid Hornborgasjön, den stora Trädgårdsmässan i Älvsjö, Skärfläckans dag vid Getterön, Fåglar i focus i Västmanland, Tälthelgen vid Ottenby i maj, Vinterfåglar i Tyresta NP i december och vid Falsterbo Bird Show. Falsterbo Bird Show fortsätter att utvecklas. Fler än 5 000 personer besökte de olika aktiviteterna som genomfördes. En särskild barn- och ungdomsdag lockade fler än 300 deltagare, på gränsen till vad som kunde klaras av!

Fågelskådningens dag och EuroBirdWatch genomfördes traditionsenligt i maj respektive oktober. För andra året arrangerades Fågeltornskampen i samband med helgen för Fågelskådningens dag som utformats till en landskamp med BirdLife Finland. Ett 50-tal fågeltorn deltog men vi fick återigen se oss besegrade av finnarna. Tack vare Svalan kan vi enkelt och snabbt rapportera in till EuroBirdWatch där vi i Sverige som vanligt ligger i topp då det gäller antalet rapporterade fågelindivider och engagerade rapportörer.

En växande del av våra medlemmar är kvinnor. Nätverket Rapphönan, för tjejer som skådar fågel, har haft stor betydelse för det ökande fågelintresset i denna grupp. Under året passerade Rapphönan 500 anslutna. SOF har under året stött Rapphönan bl.a. genom att vara medarrangör till nationella träffar. Rapphönan har också fått en ny hemsida inom SOF:s webbplats med webbadressen (www.sofnet.org/rapphonan).

SOF:s ungdomskommitté genomförde ett läger med ett 15-tal deltagare i Falsterbo under en vecka i augusti.

Fågelintressekommittén har haft två planeringsmöten under året.

AviFauna

Under 2012 genomförde AviFauna det tjugosjunde verksamhetsåret med resor världen över. Antalet resenärer som reste med AviFauna var det tredje högsta antalet sedan starten 1985 vilket är mycket glädjande efter några sämre bokningsår i svallet efter den finansiella oron. Den fortsatt starka kronan kunde också stärka ekonomin i verksamheten.

Årets resor fördelades geografiskt med fjorton resor i Europa, Nordafrika och Mellanöstern, fyra resor i Afrika, fyra resor i Asien samt fyra resor i Nya Världen och två resor till Australien. Nya resmål för året var Vietnam (februari), Hawaii (mars), Mongoliet (maj), Slovenien – fjärilar (juli) samt Papua Nya Guinea (augusti).

Sedan ett par år tillbaka arrangeras resor på teman. I år genomförde vi vår första Fjärilsresa till Slovenien. Resa för Fågelvännens läsare blev ett nytt uppskattat tema där första resan gick till norra Israel. Vi har även fortsatt med Tjejresor med mycket lyckat resultat. Island och Oman stod på programmet i år.

Den nya hemsidan lockar många besökare och på månadsbasis har vi ca 5 000 besökare. Vårt arbete på facebook fortsätter och vi har passerat 356 kompisar där.

Verksamhetsberättelse 2012

Vid årets slut uppgick antalet ”Jubileumsresenärer” (resenärer som deltagit på AviFaunas resor vid minst tio tillfällen) till 102 resenärer. 18 resenärer har rest över tjugo gånger och tre resenärer har rest över trettio gånger med AviFauna.

På varje resa arrangerad av AviFauna går etthundrafemtio kronor per deltagare och vecka till AviFaunas fågelskyddsfond. För dessa pengar har vi bl.a. stöttat en icke-statlig organisation i Gujarat, Indien – CEDO, med medel för inköp av hand- och tubkikare som används under utbildningsdagar i naturvård för skolorungdomar och universitetsstudenter. Flera tusen ungdomar undervisas årligen. I Bolivia sponsrade vi The Palkachupa Cotinga Conservation Project som av Armonía, BirdLife partner i Bolivia. Pengarna ska i första hand användas till arbetet med att skapa ett reservat samt att sprida kunskap om nyttan med det till lokalbefolkningen. För att förbättra deras levnadsförhållanden har man bl.a. upprustat en lokal skola. AviFauna fortsätter samarbetet med African Bird Club (ABA), Ornithological Society of Middle East (OSME) och Oriental Bird Club (OBC) och är hos dessa organisationer Corporate Sponsor.

Liksom under de senaste tre åren går intäkterna från AviFaunas miljöavgift till SOF:s arbete som Species Champion för den filippinska apörnen.

Liksom tidigare år sköts all administration rörande ekonomi och bokningar av resor av personal på Stenhusa Gård, basen i verksamheten.

Internationell verksamhet

Som partnerorganisation i BirdLife International bidrar SOF:s medlemmar genom att en del av medlemsavgiften går till BirdLifes internationella arbete. Det handlar både om att påverka politiska beslut och stödja verksamheter i en rad länder.

I Europa har BirdLife ett kontor i Bryssel där SOF bidrar med extra finansiering. Arbetet inom Europaorganisationen syftar till stor del till att påverka EU och EU:s regelverk. Inom BirdLife Europa finns ett antal arbetsgrupper inom olika områden. I tre av dessa finns SOF numera representerade. Den största arbetsgruppen är BHDTF (Birds and Habitat Directive Task Force). Denna grupp hade i vanlig ordning två möten under året där det första ägde rum i Rumänien (Donaudeltat) och det andra i Bryssel. Mötet i Donaudeltat valdes för att fokusera på ett unikt fågelområde men under konstant hot av olika former av mänsklig påverkan. I anslutning till BHDTF-mötet i Bryssel hölls även möten i Forest Task Force och Marine Task Force där SOF numera också är representerade. Grupperna hanterar tillsammans en rad olika frågor gällande art- och habitatskydd, energifrågor, skogs- och fiskeripolitik, lagstiftning vid exv. exploateringsärenden, finansiering av Natura 2000 etc. Betydelsen av skyddade områden och utpekande av IBA har under lång tid spelat en central roll i BirdLifes verksamhet. Den framtida utmaningen blir nu att också verka för rätt sorts skötsel och åtgärder anpassade för de många arter som är helt beroende av detta.

I EU pågår en översyn av rapporteringen enligt EU:s art- och habitatdirektiv. I Sverige ansvarar Naturvårdsverket för detta arbete och SOF har fått i uppdrag att ta fram underlag till projektet ”Biogeografisk uppföljning av naturtyper och arter -delprogram fåglar”, som syftar till att etablera uppföljning för de arter och naturtyper som ska bevaras. Arbetet har pågått framför allt under 2012 men kommer att fortgå om än i mindre omfattning under 2013. SOF medverkar också i arbetet med en ny utgåva av Birds in Europe (vol. 3) som förväntas bli färdig 2014. Detta arbete kopplar också till en pågående revidering av fågelrapporteringen enligt Fågeldirektivet som BirdLife Europa fått i uppdrag av EU att organisera och utforma.

Verksamhetsberättelse 2012

Under året inventerades den häckande populationen av mellanskarv som del av en europeisk insats. SOF organiserade den svenska delen med finansiellt stöd av Naturvårdsverket. Inventeringen skedde på initiativ av EU-kommissionen och Cormorant Research Group som del av det nystartade projektet *CorMan* som syftar till att sprida information och kunskap om skarvar och försöka hantera och mildra olika konflikter och skador. Resultat från inventeringen i Sverige visade att skarvbeståndet nu efter lång tids ökning verkar ha nått kulmen och även minskat (-7 %) i storlek jämfört med nivån vid senaste riksinventeringen 2006. Denna utveckling med minskande bestånd är för övrigt gemensam för stora delar av Europa under senare år.

Sedan 2009 har SOF rollen som species champion för den filippinska apörnen inom BirdLife Internationals satsning på de mest hotade fågelarterna, Preventing Extinctions. SOF:s åtagande var treårigt och gick ut under året. En utvärdering av vår insats håller på att göras och därefter kommer beslut om ett ev. fortsatt stöd.

I skiftet augusti/september träffades ett 30-tal BirdLife-expert i Ghanas huvudstad Accra. Avsikten med mötet var att formulera en agenda för ett nytt stort flyttfågelprojekt – ”Conservation of African-Eurasian migratory landbirds and their habitats”. Det nya fågelskyddsprojektet har initierats mot bakgrund av sviktande antal hos många trans-Sahara-flyttare. Bakom det nya projektet står BirdLife International i samverkan med den s.k. Bonn-konventionen, som just arbetar med flyttande djurarter. För att arbetet skulle kunna komma igång bidrog SOF, med finansiering av en projektkoordinator. Som sådan anställdes Dr. Samuel Temidayo Osinubi i april, och han ska under de närmaste åren se till att olika aktörer samverkar för att upprätta ett handlingsprogram. I denna s.k. ”action plan” ska såväl arter som miljöer ingå. Koordinatören ska senare i projektet också försöka få olika intressen, från EU och regeringsnivåer och neråt, att ta aktiv del i arbetet. Det är tänkt att handlingsprogrammet ska antas vid Bonn-konventionens 11:e möte under 2014. Därefter ska själva fågelskyddsarbetet påbörjas. SOF:s bidrag möjliggjordes genom ett stort antal gåvor insamlade via ett upprop i Vår Fågelvärd

Information och publicering

Under året gavs sex innehållsrika nummer ut av *Vår Fågelvärld*, f.ö. den 71:a årgången. Den nya utformning som presenterades under 2011 har tagits mycket väl emot och upplagan har ökat något.

Fågelvännen, och *Ornis Svecica* utkom på sedvanligt sätt. Årsboken *Fågelåret* gavs ut för 20:e året med samma redaktörer under alla år.

I samarbete med en grupp fågelforskare från olika universitet och myndigheter kunde det stora verket *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst* publiceras under våren. I denna bok ges beräkningar av samtliga ca 250 häckande fågelarters numerärer och utveckling, även nedbrutet på läns- och landskapsnivå. Boken är resultatet av ett mångårigt insamlande av data från olika regionala inventeringar kombinerat med resultaten från de stora projekt som Svensk Fågeltaxering bedriver, inte minst de s.k. Fasta Standardrutterna.

SOF:s hemsida, som under 2011 fick en ny utformning både tekniskt och layoutmässigt, fortsatte att utvecklas och är nu en i högsta grad levande web-plats med bl.a. regelbundet uppdaterade nyheter. På Ölands södra udde informerade SOF som vanligt om fåglar, fågelstudier och fågelskydd i Ottenby Naturum. Liksom tidigare år fick *Vinterfåglar Inpå Knuten* ett mycket stort massmedialt genomslag.

Den nya informationskanal facebook fortsätter att utvecklas SOF har där flera sidor och grupper. Mest uppmärksammas är gruppen Vår Skådarvärld med cirka 1 500 medlemmar, Ottenby Fågelstations sida med 2 900 och SOF:s egen sida med 2 800 läsare. I övrigt har projekt- och verksamhetssidor för Samarbete för mer lärksång, Vinterfåglar Inpå Knuten, Falsterbo Bird Show, Naturum Ottenby, AviFauna, Naturbokhandeln och Vår fågelvärld.

Verksamhetsberättelse 2012

Kansli, medlemsservice och lokalisering

SOF:s kanslifunktion finns på Stenhusa Gård i Stenåsa på Öland. Här sköts all medlemsservice och administrationen för föreningen och våra dotterbolag. På Stenhusa Gård finns också vår egen butik – Naturbokhandeln som i butiken, genom postorder och över nätet säljer främst kikare och böcker. Vår verksamhet är annars utspridd över landet. Förutom i Stenåsa och vid Ottenby Fågelstation på Öland har vi haft personal som arbetar från Södra Sandby i Skåne, Kalmar i Småland, Halmstad i Halland, Torslanda i Bohuslän, Västerås i Västmanland samt i Lidingö, Stockholm och Uppsala i Uppland.

Vid SLU:s bibliotek i Uppsala finns en särskild avdelning för SOF:s bibliotek. Här finns böcker och svenska ornitologiska tidskrifter.

Medlemsutveckling

Under året ökade SOF:s medlemstal för nionde året i rad. Det är med fortsatta utåtriktade aktiviteter som detta har uppnåtts där Vinterfåglar Inpå Knuten är den viktigaste enskilda orsaken. Sammanlagt fanns vid årets utgång 16 259 medlemmar (föregående år 15 814).

Medlemmarna var fördelade enligt följande: hedersmedlemmar 7 (7), ständiga medlemmar, 150 (150), årsbetalande medlemmar 16 102 (15 657) varav 236 (240) var ungdomar och 500 (490) var familjemedlemmar.

Av de under året nytillkomna medlemmarna var 42 % (45 %) kvinnor. En glädjande utveckling då vår förening tidigare varit starkt mansdominerad.

Av de årsbetalande medlemmarna hade 5 559 (5 622) "Vår Fågelvärld" som huvudtidskrift, 7 103 (7 076) "Fågelvännen" och 2 940 (2 469) båda tidskrifterna. Av medlemmarna var 370 (384) bosatta utomlands. Därutöver fanns 126 (134) prenumeranter. Fri- och bytesexemplar av våra tidskrifter gick till 227 (244) mottagare. Vår Fågelvärld distribuerades till 8 954 (8 570) adresser, Fågelvännen till 10 106 (9 600), Ornis Svecica till 1 108 (1 158) och årsboken Fågelåret 2011 till 3 085 (3 185).

Ekonomi

SOF redovisar i år den ekonomiska ställningen i en formell årsredovisning, upprättad enligt årsredovisningslagen. Denna återfinna nedan och innehåller förvaltningsberättelse, resultat- och balansräkningar samt noter och kommentarer.